

בקיבוץ

גליון 109 אייר תשע"ט מאי 2019

אנחנו מצויים בתוך תוכם של ימי זיכרון וציון, המבטאים את ההתנסות ההיסטורית של עם ישראל בזמן החדש. יום הזיכרון לשואה ולגבורה מאחורינו ואנו מציינים בימים אלו את יום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה ואחריו את יום העצמאות ה-71 למדינת ישראל - 71 שנים לריבונות יהודית וקיום המדינה.

הצער העמוק על אובדן החיים, הכרוך בהבטחת קיומה של המדינה לא מרפה, אך הוא מחדד את תעצומות הנפש של עם שקם מתהומות והעפיל אל תקווה, עצמאות, הגנה ובנין מחודשים. נשמור על מדינת ישראל ונפעל למען שלומה, בטחונה ושגשוגה.

חג עצמאות שמח!

באפריל ירדו 8.9 מ"מ גשם

סיכום ישיבת ו. תכנון - 24.2.2019

השתתפו: זוהר ב, אביטל, זאבי, אסא, אבי, ארנון ל, גלעד, רונן.

1. פניית יעל ישראל. (בהשתתפות יעל)

יעל מבקשת לשנות את מיקום החנייה הנוכחי, ובמקום קיר בטון, לעשות מסלעה מדורגת.
סיכום: על יעל להגיש לוועדה המקומית בקשה לשינויים הנ"ל, ו.תכנון מאשרת השינויים בכפוף לאישור הועדה המקומית לתכנון ובנייה.

2. פגישה עם דטהמאפ - עדכון מארנון

עדכון מדידה אחרון נעשה בשנת 2009, דטהמפ לא מוכנים להשתמש במדידה של פוטומאפ מלפני כ-3 שנים, שנעשתה ע"י תגל, בחתימת פוטומפ.
יש מדידה של תגל לתב"ע בלבד בקנה מידה של 1:1250.
מדידה מחדש לכל הקיבוץ - בעלות של כ-250 אש"ח.
גלעד מדווח: יש מ"מ עם פוטומפ למדידה של 1:250.
סיכום: העלות ואופן המדידה יסגרו בצוות מצומצם מול חברות המדידה.

3. הצעה "לדרך הראשונים" (הצעת שלומי שקד ובהשתתפותו)

שלומי מציע בניית מדרכה מאזור שער הקיבוץ ועד לסילו, אופציה להתחיל מהכיכר שפונה לקיבוץ. עלויות משוערות ששלומי בדק מול אורן הקבלן למדרכה של 160-180 ס"מ רוחב, כ-200 ש"ח/מטר. בדיון שהתקיים, יתכן שהעלות למטר תהיה גבוהה יותר בגלל מגבלות טופוגרפיה-ניקוז, ועצים.
סיכום:

המלצת הועדה - לעשות תכנית מסודרת ע"י בעל מקצוע, לטובת "שביל הראשונים".
עלות התכנון צריכה להיות מאושרת ע"י צוות המזכירות.
במידה ותהיה תוכנית מסודרת, תובא להצגה והמלצה לפני ו. תכנון.

4. הקמת צוות תב"ע מצומצם לטיפול בנושאים טכניים (אבי)

נדרש הקמת צוות מצומצם לפעולות שנדרשת עליהן תגובה מהירה.
סיכום: מאושרת ועדה מצומצמת.

5. פגישה עם המועצה להצגת התב"ע (גלעד)

הועלו חששות מצד המועצה לגבי המבנים בגבעת הילדים והכביש שתוכנן במקביל ל"דרך הבטוחה".

סיכום: באחריות ארנון- לבדוק הוראות התכנית, שכל עוד הגנים לא יורדים לקריית החינוך החדשה, ולמרות הפרצליה לשיוך, המבנים ישמשו כמבני חינוך.

באחריות אבי- לדבר עם נציגי ההרחבה על הדרך שאמורה להיות בצמידות ל"דרך הבטוחה".
לבדיקה: במידה ונדרש לשלם 5% שכירות על מבני החינוך לממ"י, אחרי אישור התב"ע החדשה, וכשעדיין בשימוש החינוך איך גובים את התשלום? (זאבי, אבי, גלעד).

6. דרך 81-82 - מחדר האוכל לכיוון מערב

בתכנון המקורי - 5.5 מ' רוחב דרך - כולל חנייה לצידי הדרך ו-3 מ' לתנועה.
ארנון מציע לעשות מדרכה בצד שפונה ל"אמפי", מכיון שיש עצים שיפריעו לחניית אורך, ולכן עדיף לדעתו לעשות מדרכה שתכיל את העצים.

בדיון הושמעו דעות בעד ונגד.

סיכום: להשאיר את הדרך בתוואי הקיים, ללא מדרכה, וחניות רבות ככל שניתן.

7. פניית עידו אלמן - מגרש 17.

דווח על פגישה עם המשפחה, בניסיון להגיע להבנות לשינוי שהוצע להם במגרשם שלהם (מגרש מספר 115) המשפחה לא הסכימה לשינוי שהוצע להם. בקשתם בישיבות קודמות לבטל את מגרש 117 לצורך בניה ולהפוך את האזור לשטח ציבורי פתוח (שצ"פ) לא נענתה יחד עם זאת נעשה שינוי מהותי לגבי מיקום מגרש 117, הוא הוסט והורחק ממגרשם של המשפחה..

עידו פונה פעם נוספת ומבקש להשאיר את המגרש כשטח לא מבונה, מכיוון שהאזור נהיה צפוף מאד, למקום מגיעים גני הילדים עם הילדים במהלך היום ומבלים במקום. **סיכום:** לאור פניית עידו בעבר, הוועדה התחשבה בפניית המשפחה והזיזה את מגרש 117, בכדי שייתן מענה לפניית המשפחה.

הוועדה לא מוצאת לנכון לשנות החלטה קודמת ומשאירה את מגרש 117 כמגרש המיועד לבניה. הוזכר על ידי עידו כי בעבר בוטלו מגרשים משיקולים לא ענייניים וישנה תחושה של איפה ואיפה. – יש לציין ולהדגיש ששיקולי הוועדה הם שיקולים מקצועיים ומתייחסים לעניין עצמו ולא למי שגר בסביבת המגרשים כמו כן יצוין שבמהלך התהליך של התב"ע בוטלו/הועלו מגרשים בכל חלקי הקבוץ כחלק מהמהלך הכולל של התב"ע.

סיכום: אבי.בן-צבי

פרוטוקול ועדת קליטה – 28.4.2019

4/2019

נוכחים: זאבי רוזנר, מעיין צאוזמר שינדלר, יחיעם יוגב, דני אלבירט, בועז קפלן, אורית זלינגר
חסרים: עמליה גולדברג, דקלה אפרתי חומסקי, צביה גרשוביץ, אבנר דביר

על סדר היום:

- א. היכרות עם משפחת לזרקביץ
- ב. היכרות עם משפחת הראל-אלמן
- ג. פנייה לאישור התחלת תהליך הקליטה למרות חריגה בגיל

א. היכרות עם משפחת לזרקביץ:

הילה ואביב לזרקביץ נמצאים במשא ומתן לרכישת דירת יורשים בקיבוץ. אביב הוא נכדו של אריה לזרקביץ. בני הזוג עברו לגור בשכירות בקיבוץ לפני כמה חודשים. לדבריהם מעוניינים לבנות את חייהם בקיבוץ ורואים כאן את עתידם. עברו את ההערכה האישית ואת ההיתכנות הכלכלית ומעוניינים להמשיך בתהליך.

דיון:

נערך דיון בשאלת החיבור של בני הזוג לקיבוץ בשל גילם הצעיר ומידת ההיכרות הנמוכה שלהם עם החיים במקום.

הוחלט:

לאפשר למשפחה להמשיך בתהליך הקליטה ולאחר מכן להעביר את קליטתם לאישור המזכירות.

ב. היכרות עם משפחת הראל-אלמן:

זוהר הראל ודניאל אלמן, שניהם בני קיבוץ, מתגוררים בבית המשפחה (ביתא של יונה פרנקל). הם הסדירו את העברת הנכס לבעלותם ועברו את תהליך הקליטה. זוהר ודניאל רואים בכפר מנחם את ביתם ומבינים את המשמעות של חברות בקיבוץ.

הוחלט:

הוועדה ממליצה לקלוט את המשפחה ותעביר את המלצתה לאישור המזכירות.

פנייה לאישור התחלת תהליך הקליטה למרות חריגה בגיל:

רון ותמר חורש נרשמו לקליטה במסגרת ההחלטה לאפשר לתושבים המתגוררים בקיבוץ מעל שנתיים לרכוש דירת יורשים ולהיקלט לחברות. בני הזוג הם מעל הגיל המאפשר קליטה על פי תקנון הקליטה בין גיל 21 ל-48. רון ותמר פנו לוועדה לאפשר להם באופן חריג להתחיל בתהליך למרות שעברו את גיל הקליטה.

דין:

נערך דיון בשאלה העקרונית – האם לאפשר חריגה מהתקנון ומה המשמעות של החלטה כזאת. החברים מסכימים כי יש היגיון בהחלטה לקליטת חברים צעירים מתוך מטרה להביא לצמיחה דמוגרפית ולהחייאת הקיבוץ.

החלט:

הוועדה מעבירה את הדיון בפנייה למזכירות אך אינה ממליצה לאשר את הבקשה.

רשמה: אורית זלינגר

דיווח מצוות בנים

(הכתוב בלשון זכר אך פונה לשני המינים)

לפני כחצי שנה, התאגדנו ביוזמת אמהות והקמנו צוות לקשר עם בני הקיבוץ, ממסיימי י"ב ועד גיל שלושים.

הצוות שלנו מטפל בכל הבנים- אלו המתגוררים בקיבוץ וגם אלו שלא.

מטרתנו העיקרית היא להעביר להם מסר שבכל שלב שבו הם נמצאים- שנת שרות, צבא, עבודה, טיול בחו"ל, מגורים בכל מקום בארץ או בחו"ל, הקיבוץ היה ונשאר ביתם והם אהובים ורצויים בו תמיד.

הקשר הזה חשוב גם בפני עצמו וגם לעתיד למי שיבחר לבוא ולבנות פה את ביתו.

אנו משתדלות לעדכן אותם דרך המייל בהחלטות שמתקבלות בקיבוץ בנושאים שונים, מזמינות אותם לחגים וארועים, ערכנו בשיתוף עם ועדת קליטה והמזכירות כנס קליטה אליו הוזמנו כל הבנים ולכבוד פסח הענקנו להם שי- שובר מתנה.

אנו רואות בעצמנו כתובת לכל דבר וענין שהם רוצים להתייעץ/ לשאול/ לבקש.

לדעתנו, יש חשיבות רבה לשימור הקשר ונתינת תשומת לב, ולקרבת אותם לקיבוץ- ביתם.

אנחנו מנצלות את ההזדמנות ופונות מעל דפי העלון לוועדת תרבות, לאחראים על הפאב, לצוות חגיגות ה-80, בבקשה הזמינו אותם, ישירות, או דרכנו לארועים, פעילויות, חגים, הופעות, ובכלל כל מה שקורה בכפר מנחם.

נושא המגורים בהחלט מעסיק אותנו, כמעט ואין כרגע בכפר מנחם אלטרנטיבות למגורים לבנים יחידים או זוגות צעירים שרוצים לבוא להתגורר בקיבוץ, טרם קליטה, וזה נושא סופר דחוף שהמזכירות בשיתוף עם ועדת קליטה והצוות שלנו צריכים לתת עליו את הדעת ולנסות למצוא פתרונות יצירתיים.

אנו לא פועלות לבד, יש לנו גיבוי ושיתוף פעולה מלא מזאבי מנהל הקהילה שלנו ומאורית יו"ר ועדת קליטה ושלמלה שמטפל בנושא המגורים של הצעירים ועושה זאת במסירות ואכפתיות

ועל כך תודה!.

אנו פתוחות לקבל רעיונות ודרכים נוספות שיעזרו לנו לשמירת הקשר והענקת תשומת הלב, הורים וחברים יכולים לפנות אלינו תמיד.

אסתי, עדנה וסיגל – צוות בנים.

הנשק בגורן-הכרית על הבטן (זיכרונות ילדות)/נחום שור

לפני קום המדינה התנהל מאבק חריף בין הישוב היהודי לשלטונות המנדט הבריטי ששלט בארץ.

הזכות להגנה עצמית של הישוב היהודי היה אחד מציריו של מאבק זה וביטויו המובהק הסתרת נשק בלתי לגלי מעיני הבריטים. הבריטים ערכו מבצעי מצור על ישובים, שבהם הוסתר הנשק של הפלמ"ח וה"הגנה".

בקיץ 1946 ערכו הבריטים מצור כזה על כפר מנחם.

נחום שור ז"ל סיפר על האירוע:

"בוקר אחד הם הקיפו את הקבוץ, עוד בטרם עלה השחר, בשריוניות, טנקים ומאות חיילים לובשי כומתות אדומות, הצנחנים שכוננו ה"כלניות".

הבריטים ידעו היטב ששני בסיסי הפלמ"ח העיקריים בדרום הארץ נמצאים בגבעת ברנר ובכפר מנחם ולכן הם הניחו שיוכלו למצוא אצלנו נשק רב.

אנחנו, הילדים הראשונים של הקבוץ היינו אז בכתה ה' וגרנו בבית הילדים.

התעוררתי למראה חיילים בריטים שנכנסו לחדר בו ישנתי והתחילו להפוך את הארונות, להקים אותנו מהמיטות ולחפש מתחת למזרונים.

היינו מבוהלים. למזלנו התחלנו ללמוד אנגלית כבר בכיתה ד' ויכולנו לשאול אותם, בבהלה כמובן. מה הם מחפשים אצלנו והם השיבו: נשק, ילדים, נשק! אתם יודעים היכן החביאו כאן נשק? לא ידענו, כמובן, מאומה, אך ילד אחד התנדב להוציא מהתא שלו תרמיל ריק של רובה ולתת לחיילים הבריטיים, שהסתובבו בין החדרים. החיילים צחקו ונתנו לילד הזה סוכריית טופי ואנו נרגענו וחדלנו לפחד. שעה ארוכה הם עוד נברו בחדרים, אך לא מצאו דבר והלכו מבית הילדים ואנו נשמנו לרווחה, אך נותרנו לבדנו. המטפלת לא הגיעה וגם את ארוחת הבוקר לא יכולנו לקבל. ובינתיים, בקיבוץ, שהיה תחת מצור פתע, החלו אנשי הביטחון שלנו ובראשם המא"ז, להפעיל את הראש כדי, להטעות את הבריטים, שלא יגיעו לגורן, שם, בין חבילות החציר,

היה מוטמן "סליק" נשק גדול, שלנו ושל ה"הגנה". שני אנשי הביטחון הצליחו להגיע יחד לחקירה של הבריטים והם שוחחו ביניהם בעברית ובקול רם והאחד אמר לשני: "אל תדאג. זה מוחבא עמוק באדמה והם לא ימצאו ולא יבינו איך החבאנו שם, בעומק כזה, את הנשק."

הבריטים דווקא כן הבינו את הנאמר ונתנו הוראה לחיילים לחפש בכל סדק אפשרי בקרקע. ולא בגורן.. בפני הנצורים עמדה הבעיה כיצד להודיע על המצור הבריטי המפתיע, למפקדת ה"הגנה" לקבל הוראות. טלפון לא היה אז ובאלחוט לא ניתן היה לשדר, בגלל הבריטים.

המוח היהודי לא הפסיק להמציא פטנטים. הוחלט לשים כרית גדולה על בטנה של אחת החברות, רוזק'ה ברעם, להלביש עליה שמלה ולציידה במכתב בהול אל מפקדת ה"הגנה".

לבריטים נאמר שרוזק'ה כורעת ללדת ושיש הכרח להביאה לבית החולים ברחובות (בית החולים "קפלן", טרם נבנה אז).

הבריטים אשרו לטנדר שלנו להסיע את ה"יולדת" לבית החולים ברחובות וכך נודע לראשי הישוב שכפר מנחם נמצא תחת מצור בריטי ושיש חיפושי נשק. בסופו של יום, הבריטים לא מצאו את הנשק.

כן, היו זמנים..."

סטאר מאת שרקה שלו

לזכרו של גיא שלנו

אני רוצה לספר לך יאיר סיפור על סטאר – הכלב של גיא, איל ואודי. הוא היה כלב זאב יפה, גבוה, גזעי. סטאר היה מאוד מאוד קשור למשפחה שלנו. גיא ואיל אהבו מאוד לרחוץ אותו ולנקותו, הם אהבו לטייל אתו, הייתה גם תקופה שהם הלכו אתו לחוגים של אילוף כלבים. וכך למד סטאר להישמע להם, ולבצע את הפקודות שנתנו לו. הם היו חברים טובים, הילדים והכלב, ואהבו מאוד מאוד אחד את השני. עד שהגיעה המלחמה הכל היה בסדר. אבל פתאום בלי שום אזהרה פרצה מלחמת יום כיפור, ואבא נסע למלחמה ולחם בצפון הארץ, ברמת הגולן. הוא היה הרבה מאוד זמן בצבא, ולנו היה עצוב ואפילו סטאר הרגיש בכך. בתקופה הזו היה קשה לנו וגם לסטאר. לא היה זמן לטפל בו, גיא עבד קשה מאוד ברפת, כי הרפתנים כולם לחמו, ולי ולאחיך שהיו אז קטנים יותר לא הייתה כל כך סבלנות, וסטאר הסתובב, עצבני, נבח הרבה מאוד והרגיז את החברים. מדי יום הגיעו אלינו תלונות שהוא מפריע, מקלקל גינות, ומעצבן אנשים. הרגשנו שאנחנו לא מסתדרים כל כך ביחד וצריך לעשות משהו. אחרי מספר חודשים שאבא בא לביקור הוא הציע שייקח אתו את סטאר לרמה. סטאר שמח מאוד, לקראת אבא ואנחנו ראינו בכך פתרון. באחד מימי ראשון לקח אתו אבא את סטאר על הג'יפ והם נסעו צפונה.

סטאר היה במשך הזמן לחלק מהפלוגה של אבא, החיילים התקשרו אליו, נהנו מחברתו והוא – מחברתם. את געגועיהם לילדיהם הקטנים והגדולים, למשפחה שלהם, הם סיפרו לו על הילדים שעזבו בבית, על העבודה שמחכה להם, על מצב רוחם וסטאר הקשיב – בשקט, לא הפריע להם, לא התווכח איתם, רק ישב לידם בשקט וחימם את ליבם.

הטבחים פיטמו אותו בהרבה אוכל, וגם החיילים לא חסכו מהמנות שלהם. אבא מספר שסטאר אהב את חבריו, והם אהבו אותו, הזיווג היה טוב.

יום אחד, בשעות אחר-צהריים אבא לא ראה את סטאר, הוא ישב ושתה קפה באוהל עם כמה מחבריו וסטאר לא רבץ לרגליו, כשם שעשה מדי יום. אבא שאל את החברה אם מישהו ראה אותו, אבל כולם משכו בכתפיהם. סטאר לא נראה בזמן האחרון. אבא הניח שסטאר יבוא לקראת הערב וסטאר לא הופיע הוא התחיל להיות מודאג באמת, מה קרה? לאן נעלם? אולי מיהו פגש בו ולא הכירו והחליט לאמץ אותו? אולי תעה בדרך? אולי נפצע? גם בלילה לא חזר סטאר, ואבא לקח פנס והלך לחפש אותו בסביבה. הוא שרק לו את השריקה הידועה לכולנו – אך סטאר לא בא. אבא היה עצוב, כל החיילים היו עצובים בלי סטאר.

סטאר לא חזר גם למחרת, וגם לאחר שבוע, הוא פשוט נעלם, ואיש לא ראה ולא ידע לאן הלך. כל חייל שאבא פגש הוא שאל אותו אם ראה כלב זאב בדרך, אבל לכולם הייתה אותה תשובה – לא ראיתי. סטאר נעלם ויותר לא ראינו אותו. לילדים היה מצב רוח קשה. הם זוכרים את סטאר עד היום. יש לנו הרבה תמונות שלו כשהוא לבד, עם גיא, עם איל ואודי, וגם עם החיילים בצבא. סטאר נעלם ברמת הגולן, ואיננו יודעים מה עלה בגורלו.

כמה שנים מאוחר יותר התגייס גיא לצבא. הוא שירת בסיירת של גולני, חרש את הרמה במשך שנתיים, הכיר בה כל אבן. גיא עבד קשה מאוד, יתכן שגם חיפש את סטאר, אולי בסתר ליבו קיווה כי ימצא אותו. גיא לא חזר אלינו. הוא נפל לא מכבר באחת מפעולות צה"ל ברמת ארנון. אחד מחבריו סיפר לנו את הסיפור על סטאר כפי שגיא סיפר לו – והוא היה מדויק להפליא.

הסיפור התפרסם ב"דבר לילדים".

גיא שלו

בן הדור השלישי, בנם של שרקה וטוביה ז"ל
נולד ב- 12.4.1960 נפל בקרב בלבנון ב- 19.8.1980 והוא בן 20 .

גיא היה נער נאה, עליז, חבר נאמן, המקובל מאוד בין חבריו.
ב"צפית" גילה עניין בלימודים טכנולוגיים, במכונאות וברכב ועסק בפרוייקטים רבים ושונים.
גיא אהב ספורט והיה שחקן מצטיין בנבחרת הכדור יד
קשרי חיבה וקרבה עמוקים, שררו בין גיא, אחיו והוריו, שהתבטאו בבילוי משותף, שיחות מגוונות ועשייה
משותפת בגינה, בטיולים, בשיפוצי הבית ועוד.
גיא אהב את הטבע והכירו.
הוא התגייס לסיירת גולני והצטיין כחיל בעל מוטיבציה, אחריות ומסירות בכל תפקיד. דאגתו לזולת,
שלוות נפשו, פשטות הליכותיו, ויושרו הקנו לו הערכה, אמון וחברות עמוקה בין מפקדיו וחבריו ליחידה.
צרור יריות קטע את חייו בפשיטת צה"ל על מעוזי מחבלים ברמת ארנון שבלבנון.

שרקה שלו

מראשוני הדור השני בקיבוצנו (אחות של נועם, פנינה ויוסי). גדלה והתחנכה בקבוצת אורן בכפר מנחם.
בסיום כתה ו' יצאה הקבוצה ללימודים במוסד בנגבה ושם סיימה את לימודי התיכון בקבוצת "השחר".
בצה"ל שירתה כמדריכת גדנ"ע בבאר אורה.
לאחר השחרור חזרה שרקה לקבוץ, הקימה משפחה עם טוביה ונולד גיא בכור בניהם.
כשגיא היה בן 10 חודשים יצאה לסמינר הקבוצים ללימודי הוראה בכתות יסוד.
מרבית שנותיה בקבוץ הייתה שרקה מורה ומחנכת בכתות יסוד. מורה מצליחה ויצירתית אהובה על
תלמידיה וצוותי החינוך.
שרקה היא אדם רגיש, ישיר, בעלת כושר ביטוי ויכולת להתרועע ולהיות חברה לרבים.

טוביה שלו ז"ל

נולד בטרנסילבניה ומרבית משפחתו נספתה בשואה.
עלה ארצה כילד עם אחותו.
טוביה נקלט והתחנך בקבוץ חולדה. את שירותו הצבאי עשה עם ראשוני הצנחנים, היה ב- 101 וצנח
במיתלה (במלחמת סיני) והשתתף בכל מלחמות ישראל עם הצנחנים.
עם נשואיו לשרקה הגיע אלינו, עבד בענף הפלחה וריכז אותו ומילא תפקידים שונים בקבוץ.
בהתנדבות ליווה והתמסר כל השנים בארגון קייטנות לאלמנות הצנחנים.
קשריו של טוביה עם גיא היו מיוחדים ועמוקים - הוא טיפל בו במסירות בשנות לימודיה של שרקה
וכשגיא גדל הרבה לספר לו על גבורת הצנחנים.
לאחר נפילת גיא יצא לעבוד במחלקת הבניין של הקבה"א ואת מירב זמנו השקיע בחיפוש דרכי הנצחה
לבנו גיא.
יותר מאוחר עזב את הקבוץ לאלפי מנשה לאחר פרק זמן שרקה הצטרפה אליו.
לשרקה'ה וטוביה עוד 3 בנים - איל, אודי ויאיר.

לזכר הנופלים

במהלך השנה האחרונה, בסיוע הקיבוץ ומשרד הביטחון קיימנו מספר מהלכים במטרה לחדש, לשפר ולשדרג את חדר הזיכרון.

במהלך העבודה הוחלפה הרצפה משטיח לפרקט, הוחלפו גופי התאורה, הוכנו תיקים אישיים חדשים לכל אחד מהנופלים והוכנסו עמדות מחשב ומסך טלויזיה, מה שאמור לפתוח דרך נוספת להכרות עם פרטים מקורות חייהם של הנופלים.

עבור כל אחד מהנופלים הוכן דף אלבום דיגיטלי בו ניתן יהיה לצפות באמצעות המחשב או בהקרנה על מסך הטלויזיה שהותקן בחדר.

החומרים שהוכנסו בשלב זה הם ראשוניים והמעוניינים, משפחה ו/או חברים יוכלו לצרף תמונות, מאמרים, סרטים וכו'.

להבדיל ממה שהיה עד כה, בשל הציוד יקר הערך ומתוך רצון לשמור עליו, חדר הזיכרון יהיה נעול. הכניסה כמובן חופשית אבל בתיאום עם שלומי שקד ו/או רבקה ברק. הכנסת חומרים חדשים יש לעשות בתיאום עם אורנה תל אור.

נכבד את זכרם של בנינו וחברינו ונשמור על המקום המיוחד הזה.

אוכמה

בְּמַדְרָגוֹת קוֹרֵת בֵּיתִי / אברהם זימרני (זינגמאן)

המחבר, אביה של **עמליה גולדברג**, כתב פואמה בהשראת חלומות חוזרים שפקדו אותו, כשנודע לו, כשהיה כאן בארץ, גורל היהודים בשואה וגורלם של הנרצחים הרבים, ביניהם אימו ואחיו, בגיטו קובנה. מובאים כאן קטעים מהיצירה.

ורואה אתה, יקירי, גם לבכות לא אבכה,
אכן דאגתי לך שנים כה רבות בהיותך שם רחוק
כי אומרים חם מאד, חם מאד שם בארץ חייך
ואצלנו קר, קר מאד, הן ידעת".....

.....

וכי צמחו לי כנפי אירון לטוס כבחלום נעורי במרומים
צעדתי לארץ מדרכה על יד בתי מכלול גבוהי קומה,
נצצו חלונות לראוה, המו בתי קפה בשאונם,
צעדתי על מדרכת עיר המרומים, עיר העננים
זו קומה שניה שאינה כבר, שלא תהיה שוב,
כי למרגלותי נמשכה שדרת הרחוב המרכזי
כשביל בראש דהה קרוח...
שמים לא השקיפו על גן העיר דליל עצים
או שורת הבתים מעבר שדרה על ידה עברתי
ללמד, לטייל, לפגישה, למשלוח אגרת.
אך הנה בית חד מתנוסס ומבהיק כמשחרר זה עתה
מפגעיו -

שן אחת מתיהרת בלסת זקן כתושה מכתשים
העלי למהר או להאט צעדי?
על ידי מתגנדרת חנות הכלבו בבילאי סחורתה ואנשיה
אך מה רב השקט, דומית פומפיאה מדברי הימים,
הנה זו פרשת הרחובות רוחשת אדם וכלי רכב בשריקה
פה חנות מגבעות בחצר אפלולית לי חכתה תלמידה
חננית שחרחרת,

כאן מאורת חנותנו גדושת ספרים ואבק יסורים
והעץ העבת על ידו ממתקים מזקנה קפואה
בפרוטות נדיבות זללתי.

הרחוב הרחב מתפצל לסמטי סמטאות של חיי תגננים
שוקקים
פעמוני כנסיות, "קדושות", בתי מדרש, גערות סבלים,
ציוצי תינוקות בית-רבן,
מאות ומאות בשנים בשלוח השוקקת מעגליהם שלבו
באחיה,

עד פרץ משטמה מהר-געש מרמי רשעת האדם,
וטבעו הבתים בתלי העפר והאפר.....

בְּמַדְרָגוֹת קוֹרֵת בֵּיתִי עֲלִיתִי
חמום מיעף, עצור נשימה,
דפק לבי על דלת שנפתחה,
עמד אחי בשנת חיו השתים עשרה
תמה: "מה דפקת כאורח?"
נכנסתי לאפלולית מטבח,
הבהיקו כלי הנחשת במקומם,
אמי גחונה על סיר וברז
מפנה ראשה: "מה כה אחרת?
גמרנו לאכל ארוחתנו".

צעדתי צעד, שנים, לחדר האכל:
שלחן עליו מפה צחורה פרושה עדין,
שעון-חשמל סופר זרמיו מתמול שלשום
מזנון צפן צפונות במגרותיו,
תמונות הקיר- אבי אמי בעדנתם
נדות ראשן לי לשלום,
כתת הגן ומחזורי עם תם גימנסיה,
רומזים אלי "ברוך הבא!"
וכתמיד תמונת פליטים קודרת
על קיר דרכה בזעף ממשיכה.
נהרת אביב בליטא עם צהרים,
ושלות השקט מזמזמת בעצבת,
"שבת היום" נזכרתי ונרעדתי,
"אני בבית, אמא, אמא!" התחלחלתי

אמא נגשת, יושבת על יד השלחן,
צנומות עמל אך צעירות פניה
שפתיה כווצות מכאב ועיניה נוהרות
מישירות מבט ישר אלי,
ואני כבר יושב וחש מחנק בגרון,
מוכן להתפרץ בסער, לחבק ראשה הסב,
אך היא מחיכת לפתע חיוך נחומים
ומרגוע
"הנה באת, מחמדי, יפה עשית ואל
תתעצב

הנה בבית מצאתנו ואנו כבר שלווים,
מאד מאד התגעגענו, נפשונו יצאה אליך,
אל תבכה ילדי, הן מדידתנו לא גרשנו
לא נסחבנו לגטו וגם לא...נרצחנו,
הנה שלמים אנו לפניך ושקטה אני

בעיר העתיקה בין כנסיות ומנזר וחניות לבונה ותשמישי קדשה,
בסמטות עקלקלות הטומנות כל העני והדני במרתפיהן האפלולים,
על יד חרבת הארמון המבצר סתור-האבנים מימי קזימיר הגדול,
במקום חבוקם של הנאהבים בנהרות הנימן והויליה
בתוגה וכאב עצור בכבד-ראש ובעיני רחמים עומד בגין בית החולים
היהודי,
ואני על ידו ודמות אחי על ידי דהויה ערפלית לא מעלמא הדיו...

נדחקתי לשער בית החולים, בו ריח חדר-טהרה בבית הקברות,
באולם ערמות מעילים, שמלות, נעלי ילדים זעירות,
ספרים, מחברות, פנקסים, כלי מטבח ומנורות,
חטטתי נברתי בתהו שרידי רסוקי עולמות,
נשקתי, חבקתי כל בגד, כל חפץ רווי שמחות ודמעות,
בכיתי צעקתי: "אללי לוי! איכם, איכם?"
ובסחף מטר דמעות, בסופת הליל והכאב
ברחתי ורצתי מבית לבית מסמטה לסמטה
הביתה! לאמא! מרחוב לרחוב וקצרה הנשימה,
והנה הרחוב והנה החצר ודהרה במרצפת
ויעף מדרגות וקריעת הדלת-
אפלולית המטבח, ריקנות שממון וקורי עכביש,
וחדר האכל שמם ומהדהד צעדי בדמי,
קירות דהויים ואבלים קודרים וזועפים לקראתי,
אין בית, אין אמא, אין אמא!- גנחתי, צנחתי.

חדרה 7.1.46-24.1.46

הריסות גטו קובנה

גטו קובנה. ציירה אסתר לוריא
ניצולת הגיטו מתוך ספרה "עדות חיה"

המדינה שינתה את פניה

רינה קרן תיארה את הרגשתה בעקבות הבחירות וירידתו המתמשכת של השמאל ועלית הימין והעלתה מחשבות על דרכי תגובה:
ואלו דבריה:

מה שראינו בברור, כי המדינה שינתה את פניה, בעבר הייתה פה חברה עם פערים קטנים, אנשים שבנו את הארץ הגיעו מתוך ציונות עם ערכי צניעות ויושר, כיום הנורמות השתנו לחלוטין. מה שמתפתח מפחיד לאן זה יגיע.

אני מאוד חרדה לאן המדינה הולכת, חוק החסינות שרוצים להעביר, חוקי דת ומדינה, בית המשפט העליון, היחס למגזר הערבי והדרוזי ועוד. העם הוכיח בבחירות אלו, כי הכל מותר, אנשים מושחתים ומועמדים למשפט נכנסו לכנסת..

בעקבות תהליכים אלו אני מרגישה פחות שייכת ואנחנו נהפכים לשוליים, ועוד כקיבוצניקית. הקיבוץ איבד מזהרו ומותקף לא פעם, כשזכות העבר שלו אינה ידועה- רבים לא יודעים שגבולות המדינה נקבעו ברובם ע"י ההתיישבות העובדת, והחקלאות במדינה קיימת בזכותם. עד היום חברים חיים בפריפריה חיים צנועים.
בעבר הרגשנו כקיבוצניקים, שזו הייתה שליחות, היום זה נגמר.

קשה לי מאוד עם תוצאות הבחירות (אני כנראה לא היחידה).
אם פותחים את העיניים רואים שהעם הולך יותר ימינה ומאידך, הרצון של השמאל להחליף את השלטון מתבטא בכך שכל פעם זורח "כוכב חדש" ורבים מהשמאל מצביעים לו כמושיע, על מנת להחליף את השלטון. כל מערכת בחירות מצמיחה איזו מפלגת אווירה, קשה להסביר לאנשים שהגוש הוא הקובע, אם 20 מנדטים היו יורדים מ"כחול לבן" ומצטרפים לשמאל, הייתה קמה אופוזיציה חזקה.
"כחול לבן" זו בעצם תרכובת של אנשים, שאין להם בסיס אידאולוגי משותף ולהערכתך, הם יתפרקו בהמשך.

"מרץ" היא מפלגה ערכית ונחשבת למפלגה הכי חברתית, שהייתה בכנסת, במיוחד זכורים - חוק הדיור הציבורי של רן כהן וחוק הנכים של אילן גלאון.
צריך להסתכל קדימה ולחשוב מה עושים אי אפשר להישאר כל פעם עם 4-5 מנדטים, שמאוימים ע"י אחוז החסימה. ונוסף גם מצבה של מפלגת העבודה קשה. כיום אין מקום למפלגות קטנות.
יש לבחון הקמת גוף שמאלי (זה יכול להיות איחוד של 2-3 מפלגות), ותהיה התמודדות בין 3 גושים - גוש ימין, גוש מרכז וגוש שמאל, אי אפשר להמשיך עם המצב הקיים, ויחד עם זה אני מאמינה, שאסור לשמאל להתייאש, אחרי רגעים של נפילה, יש לעשות חושבים ולבחון כיצד ממשיכים בתנאים החדשים שנוצרו במדינה.

אין לי ארץ אחרת/אהוד מנור

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מילה בעברית חוזרת
אל עורקיי, אל נשמתי
בגוף כואב, בלב רעב
כאן הוא ביתי

לא אשתוק, כי ארצי
שינתה את פניה
לא אוותר לה,
אזכיר לה,
ואשיר כאן באוזניה
עד שתפקח את עיניה

אין לי ארץ אחרת
עד שתחדש ימיה
עד שתפקח את עיניה

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מילה בעברית חוזרת
אל עורקיי, אל נשמתי
בגוף כואב, בלב רעב
כאן הוא ביתי

בגוף כואב, בלב רעב
כאן הוא ביתי

קורות חיים שרה הדס

שרה נולדה ב-26 באוגוסט 1927 בעיירה קטנה פייטרה ניימוץ ברומניה. חייה היו יפים עד שהגרמנים הגיעו לרומניה ולקחו את אביה. שרה עלתה לארץ ישראל באוניה לאחר קום המדינה, כשהיא השאירה מאחוריה את אמה שלא יכלה לבוא איתה.

שרה פגשה את ראובן והם גרו בנהרייה. בשנת 1952 הגיעו שרה וראובן לקיבוץ כפר מנחם. בקיבוץ עבדה במטבח ובחורף ב"חמי טבריה", כך כונה פעם המקום. כמו כן עבדה גם במתפרה ואהבה לתפור שמיכות, בובות ושלל אביזרים לשימוש. חייה של שרה לא היו פשוטים. היא ילדה תאומות סיאמיות ראשונות בארץ שלא שרדו. היה לה מאוד קשה להתאושש לאחר מכן. בהמשך אמצו שרה וראובן ילד חמוד ומתוק, צביקה, שנתן להם אור תמיד. היו להם בני נוער מעליית הנוער ואחת מהן עדה המקסימה, שעד היום יש קשר מצוין איתה. בשנת 1962 נולדה ביתה איטה, שהביאה שמחה רבה לבית. שרה וראובן השתתפו בחוג ידיעת הארץ. בחופשות היו יורדים לנואיבה שבסיני, עדה, צביקה, איטה ראובן ושרה ומבלים היטב.

למרות ששרה עברה טיפולים וניתוחים רבים תמיד הייתה חזקה ואיתנה ושמרה על אופטימיות. שרה סעדה במסירות נפש את ראובן עד מותו, ואחר כך את צביקה. לאחר מספר שנים הכירה את שמואל והוא עבר מקיבוץ אושה לגור איתה בכפר מנחם. הם חיו 20 שנה שבהן טיילו ובילו יחדיו. גם את שמואל סעדה שרה עד יומו האחרון. ושוב נותרה היא אלמנה, אבל חזקה ואיתנה ומאושרת מארבעת נכדיה, וזכתה אף לנין. ארבעת נכדיה זכו לסבתא המסורה ביותר עם הלב הרחב ביותר, שרצה לכל מקום בארץ כדי לעזור, להעניק, לתמוך ולשהות במחיצתם כמה שיותר. דבר שמשקף את סבתא שרה יותר מכל זה שתמיד שמה את משפחתה וחבריה לפני הצרכים שלה, והיא תמיד תיזכר כצנועה ביותר וחמה מאוד.

אמא אהובה אהבתי להגיע אליך יום וגם אם לפעמים היה לך קשה, טיילנו בשבילי הקבוץ ותמיד היית עם חיוך וברכת שלום לעוברים בדרך.

המשפחה רוצה להודות לדני הרופא הנפלא, לצוות המרפאה ולמנהלת הבריאות, לרוז הפילפנית המדהימה שטיפלה בה במסירות וכמובן לכל צוות בית הדר על הטיפול המסור בשרה. יהי זכרה ברוך.

דברי פרידה

סבתא, קשה לי לדבר. כל פעם שהיינו באים לבקר אותך, ישר היית אומרת "תיראו איזו הפתעה!" והיום את הצלחת להפתיע וללכת בטרם עת. תמיד היית אומרת "עידודי, עוד כל החיים לפנינו!" והיום הביטוי הזה מקבל משמעות אחרת. סבתא שלי, גיבורה שלי, אהובה שלי. מה ידעת כל שנתייך? הרבה מאוד דברים עברת. נולדת בפייטרה נייאמץ שברומניה לצבי ולאדלה ובגיל צעיר מאוד, כשהיית בת 13, אביך נלקח ע"י הגרמנים למחנות עבודה ומאז לא ראית אותו. אחרי המלחמה עלית לארץ ישראל עם אחיך סמי. הדרך לארץ לא הייתה קלה. עברת הרבה עד שהכרת את סבא ראובן ז"ל והיום את בטח מעדכנת אותו בכל מה שחדש.

הגעתם לקיבוץ יחד והקמתם כאן קיבוץ לתפארת. בקיבוץ עבדת במקצועות שונים - מטבח, "חמי טבריה", במתפרה ועוד.

בהמשך הקמת כאן גם משפחה לתפארת; גידלתם כאן באושר את צביקה ז"ל ואת אמא, שאני מביטיח לך סבתא, אשמור עליה כאן ואתן לה את כל מה שהיא נתנה לך והשקיעה בך בכל שנותיך.

אתם בטח שואלים איזו סבתא היא הייתה; היא הייתה האהבה הגדולה של כולנו.

סבתא דואגת שרצה מהקיבוץ לחדרה ובהמשך לעיינות ולמושב, כדי לדאוג לנו ולעזור לאמא.

כל נסיעה איתה הייתה אטרקציה שהתחילה בשאלות "מי רוצה תפוח? מי רוצה בייגלה?".

כשהיינו נשארים לישון אצלה בקיבוץ, תמיד היא דאגה שלא יחסר לנו דבר ושיהיה לנו כיף ובלילות הייתה נושקת נשיקת לילה טוב ומכסה אותנו טוב-טוב.

אני מתגעגע למטעמים הטעימים שלך, אם זו החביתה המיוחדת שהיית עושה כל בוקר כשנשארנו לישון אצלך או עוגיות האינסטנט פודינג.

לב זהב וענק היה לה ותמיד היא דאגה שלא יחסר דבר.

עם השנים זכית לראות אותנו גדלים ומביאים לך גאוה גדולה; כל אחד בתחומו והאושר הכי גדול שלך היה כשנולד תום הקטן, או כמו שאת קראת לו "הפישר הקטן!"; כל פעם שהיית רואה תמונה שלו היית מתמוגגת מאושר ומנשקת את התמונה ומקבלת כוחות.

כל יום שישי, הפך זה להיות מנהג קבוע-תמיד באים לבקר אותך ב-17:00, לדאוג לשלומך ולשאול מה חדש? ואת עונה "אין חדש!". ואם לא הייתי מגיע, אז זה היה בשיחות טלפון, כולל ממדינות רחוקות, כשכל שיחה איתך, הייתה געגוע עד למפגש הבא ועכשיו, לצערי, הם יחסרו לי מאוד וגם לאמא ולגל אני בטוח, שכן הייתן מדברות תמיד 3 פעמים ביום עם השאלה הקבועה והאהובה- "אכלתן?", שתיתן? לקחתן כדורים?", שאלה שתחסר לי לשמוע עכשיו מאוד.

גם ב"בית הדר" לא הינו פוסחים על הביקורים בשישי-שבת ומגיעים לשמח ולגרום לך אושר ועכשיו הביקורים בשישי יחסרו לי מאוד.

סבתא יקרה, אני כבר מתגעגע ואוהב אותך. מביטיח כמו שאמרתי לשמור על אמא בשבילך, כמו שאת דאגת לכולנו.

את תחסרי לי מאוד ואני כבר מתגעגע אליך סבתא מדהימה שלנו. נוחי על משכבך בשלום. אוהב, נכדך עידו.

שרה יקרה שלי

בעומדי היום אל מול קברך בשקט החד והכואב אני מרגישה ריקנות ועצב רב.

והמילים של איטה המבשרות את הבשורה ואומרות רציתי "עוד קצת" מביעות את הכל. אני זוכרת את עצמי בגיל 16 מגיעה לקיבוץ והלב הרחב והבית החם שהענקתם לי שרה ראובן וצביקה ז"ל ליזכרו לעד.

רצית משפחה גדולה וקיבלת את איטה בועז, ילדיהם ונכדם יבדל"א, שכבדו ואהבו אותך ללא תנאי עד סוף ימייך.

ועל זה תהיי גאה

לאהבה אין גבולות, אין לזה זמן, או מרחק.

לכי פגשי את יקירך ראובן וצביקה וספרי להם איזו משפחה נפלאה השארת כאן. ולי אישית הייתה הזכות להרגיש אהובה ולנצח אומר **תודה** על כך שהייתה לי הזכות להרגיש אותה ולחלוק אותה איתך.

נוחי בשלום יקירה

עדה קאופמן

26.08.1941-05.05.1942	אלישע אורן
01.02.1884-27.05.1958	היינץ שטרן
03.01.1911-17.05.1977	זאב רומשטין
15.04.1963-09.05.1978	אריאל יפהר
20.02.1911-07.05.1985	זאב פינקוס
27.12.1908-26.05.1989	גרהרד ציקל
16.04.1912-08.05.1990	חיים רשף-אנציקובסקי
22.09.1922-14.05.1992	לאה ורמוט
17.10.1912-09.05.1994	חנקה רשף-אנציקובסקי
28.09.1921-02.05.1996	יהודית אלעזרי
03.09.1914-11.05.1997	יוכבד פיטוכובסקי
21.03.1913-15.05.1997	מאיר דבלטוב
08.01.1915-16.05.1997	מלכה אפל
28.11.1912-25.05.1999	בת שבע אסף
19.06.1915-31.05.1999	קומי-אליהו זלינגר
04.07.1925-11.05.2000	חנקה כנעני
22.06.1920-17.05.2000	יולה-יעל גסטפרוינד
09.12.1920-10.05.2001	צבי ירקוני
06.07.1914-04.05.2002	אברהם זמרני
18.03.1917-17.05.2003	בלה כספי
28.12.1910-09.05.2005	צפורה רומבק
11.06.1916-15.05.2005	ברצ'יק-ד'ב אייזמן
01.02.1912-22.05.2005	שלמה שביל
09.01.1913-23.05.2005	לובה גרינבוים
20.05.1920-22.05.2009	ארלט בן אשר
19.05.2012-17.10.1919	אריה (קלוץ) לפידות
22.04.1921-25.05.2014	לילו סביר

